

door zoo'n reuzenslang overvallen en ingeslikt. Ik heb de slang zelf niet gezien, maar men toonde mij er foto's van. Nog nooit heb ik gehoord, dat hier een mensch door hen aangevallen is. Wel schijnt dit eens op Java, in de sawahvelden, met een Chinees, te zijn gebeurd.

Hoewel er nu binnen betrekkelijk korten tijd twee groote exemplaren gevangen zijn, schijnen zij toch vrij zeldzaam voor te komen.

Medan.

H. A. KUYPER.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

LITERATUUROVERZICHT.

No. 33.

De alledaagsche mensch neemt wél graag de *practische* resultaten van de natuurwetenschappen in ontvangst en benut ze, maar de quaestie of zijn denken over het leven en de wereldproblemen met die der natuurwetenschappen overeenstemmen (*waardoor toch de door hem benutte resultaten ontstaan zijn*) kan hem weinig schelen.

Wie echter met onverbreekbare klusters vastzit aan beschouwingen die door traditie en conventie tot hem gekomen zijn, die kan geen *natuurvorscher* zijn noch worden.

PROF. H. POTONIÉ.¹⁾

Naturphilosophische Plaudereien:
»Naturforscher und Philosophie.«

Vele van 's menschen erbarmelijke denkgewoonten, die even diepgeworteld als onlogisch, even practisch als onwaar zijn, veroorzaken heel wat onnoodige belemmering; of, zooals *Neumayer* het in zijn bekende werk »Erdgeschichte« uitdrukt: »een nieuwe en juiste opvatting, die zich niet grondvest op nieuw tastbaar materiaal van feiten, maar op een betere verklaring van reeds bekende waarnemingen, komt niet dáárdoor tot algemeene acceptieering, dat de tegenstanders door het gewicht der gronden weerlegd en overtuigd worden, maar daardoor, dat die tegenstanders uitsterven en de jonge generatie de nieuwe theorie als van zelf-sprekend aanvaardt, zoodat zoo'n theorie in den regel een menschenleefijd nodig heeft om zich ingang te verschaffen.« En laat ons daarbij ook vooral bedenken dat, zooals Prof. Potonié in het onder 't motto genoemde pas uitgekomen waardevolle boek (uitgever Fischer, Jena 2 M.) het onder woorden brengt: »hoe dichter een vraag ons leven raakt en oude, diepgewortelde ideeën dreigt omver te gooien, hoe geweldiger de geesten tegen elkaar bonzen,« en ten slotte mag evenmin vergeten worden, wat hij verderop bemerkt, dat er steeds menschen zullen blijven, wier hoofdneiging niet in de erkenning van de *waarheid*²⁾ ligt, menschen die niet beslist »weten« willen, maar die er de voorkeur aan geven, om, waar er gemoeds-quaesties bij komen, te »gelooven«, ook dan, wanneer het lijnrecht tegen de logika ingaat (en dat gaat soms bewust, soms onbewust.) En dan vindt ieder zich bevoegd genoeg om mee te redeneeren. Antwoorden die voortkomen uit een of andere gemoedsdrang werden vermengd met die welke het verstand dicteert. Logika bestaat dan niet meer.«

In denzelfden trant zegt een auteur, wiens naam ik op 't oogenblik niet op kan snorren, zeer goed en geestig: »Over de natuur, over dieren en planten spreekt en oordeelt *ieder*, tot zelfs mijn schoenpoetser toe en men zou zelfs beleedigd zijn, als ik zei dat *al één* degenen die er in *studeeren* bevoegd tot oordeelen zijn.«

Doch om tot het punt van uitgang terug te keeren, ten zeerste kan ik het mooie werkje van Potonié aan belanghebbenden aanbevelen. Men doet een zeer nuttig werk met het diep overdenken en nagaan van zijn 18 interessante hoofdstukken. Over den (in mijn 29ste stuk reeds door mij vermelde uitvinding van de *Terragraaf*, (een hulpmiddel om de intieme levensverschijnselen van vrijlevende dieren waar te nemen en steeds fijner uit te vorschen) is nu bij Thomas in Leipzig een boekje verschenen voor 2 Mark.

In Monatschrift 1913 No. 7. spreekt *Prof. Hübner* nogmaals over het *ringen der vogels* in de volgende woorden: »Het zonder medeweten en willen van de Ornithol. Vereeniging Stralsund op het Fähriland ondernomen ringen der vogels *stoorde de broedkolonie en doodde*

¹⁾ Op zijn ziekbed vlak voor zijn dood (14 dagen geleden) geschreven.

²⁾ *Waarheid* = overeenkomst met de *werkelijkheid*.

menigen jongen vogel; later bleven jonge beringde meeuwen door den voertrijng in de strandnetten hangen en deze kwamen daardoor ellendig om.« En in de Ornithol. Monatsberichte schrijft Dr. Biederman—Inhoof: »Men behoefl waarlijk geen ringproeven in te stellen om te bewijzen« dat van de zangvogels een deel onzer broedvogels of ook hunne jongen hier overwintert. Wanneer die in velerlei opzigt zoo gewichtige proeven altijd door, de meeloopende schaduw moeten hebben dat de zorgvuldigheid van de spontane aktueele waarneming hier en daar verzwakt wordt, dan zou dat hoogst betreurenswaardig zijn, want een aanvulling is nog geen plaatsvervanger! En het is waarachtig geen groote daad, wanneer men b. v. in den winter een zeer bekend »voederkast-roodborstje« vangt, met een ring voorziet en na enkele dagen hetzelfde diertje trots en fier weer adverteert als ringresultaat.«

In het Jahrbuch der Vogelkunde dat in Maart uitkwam wijdt Dr. Floericke er een paar bladzijden aan, waarvan de hoofdstrekking genoeg in de volgende zinnen te merken is: »Wanneer het zoo verder gaat, zullen wij in afzienbaren tijd alleen nog beringde vogels bezitten in de vrije natuur en de met het gemoedsleven op zijn innigst vergroeide begrippen van „vrije natuur“ en „vrije“ vogelwereld kunnen we wel in de historische prullenmand gooien. En de wetenschappelijk waarde van het ringen bewijst behalve de totaal foutieve Meeuwentrekkartaat van Thienemann, o.a. een in Silezië gevonden Hollandsche ringooievaar die daar in een diepte gevallen was. En wat heeft het voor doel om van de beringde Helgolandsche lijsters terstond op denzelfden dag weer 25,7 % dood te schieten, waarbij Weigold zelfs zegt, dat dit nog lang niet al de geschoten ringvogels waren. Uit geheel Deutschland komen heftige klachten over de snelle vermindering der ooievaars. Merken dan de beringingsfanatici werkelijk niet, welke verantwoordelijkheid zij en hunne vaste conrantenberichten op zich laden door inzending van ooievaarsringen dringend te vragen? Zijn zij werkelijk allen zoo naïef als hun voorganger Thienemann, die het niet meer te loochenen feit van den achteruitgang der ooievaars in den allerlaatsten tijd alléén toeschrijft aan het eten van vergiftigde sprinkhanen in Afrika?“ Verder vindt men aldaar een volledige namen opsomming van voorstanders en tegenstanders, met verwijzing naar de desbetreffende artikelen.¹⁾

De door Kuhnert meestal (op enkele uitzonderingen na) zoo boven alle lof verheven geschilderde vogels voor den nieuwsten Brehm zijn apart uitgegeven in een map voor 12 Mk. (60 gekleurde platen) bij het Bibliographisch Instituut. Hoe er toch op de schandelijkste manier vroeger geknoeid werd door de bekende vogelteekenaars en schilders bewijst het volgende staaltje: wanneer men de Brehm van 1882 eens vergelijkt met Dresser's Birds of Europe wat vele vogelafbeeldingen aangaat, dan merkt men dat de origineele voor dit werk expres vervaardigde aquarellen van Keulemans uit Dresser, in Brehm overgedrukt zijn (ongekleurd) en met den naam Mützel er brutaal ondergeschreven; soms is er aan omgeving of boom een beetje veranderd, dat is al; maar het allereerste is wel gebeurd met het vrouwtje van het gekraagde roodstaartje van Keulemans' plaat uit Dresser; dat staat, precies overgedrukt als roodborstje!!! in Brehm, en weer brutaal met den naam van den vogelteekenaar Mützel er onder, die destijds toch een der meest bekende vogelteekenaars in Deutschland was. Evenzoo stal Dr. Burgersdijk de afbeeldingen uit het ten deele zéér mooi geïllustreerde werk van Wood: The illustrated Natural History (met vele platen van den grooten Wolf) maar door het niet overdrukken maar onhandig na laten teekenen kwamen daardoor de afschuwelijke mistekende en bespottelijk gekleurde afbeeldingen in Burgersdijk's huiskamerboek „De dieren“, tot stand, zonder vermelding van de plaats van herkomst (de tekst werd grootendeels ook uit dit werk overgepend!); zelfs schrijft hij nog brutaalweg in zijn inleiding: „Bij het doorbladeren der platen zal men moeten erkennen, dat er geen moeite ontzien is, om inderdaad goede afbeeldingen te leveren, en ieder dier in zijn natuurlijke houding en te midden zijner omgeving voor te stellen. Uitgever en teekenaar ben ik mijn dank verschuldigd voor de goede zorg aan dit gedeelte van het werk besteed.“ Men moet maar durven! Welk een lagere maatstaf had men toen ter tijd nog voor een plaatwerk!

In de bekende soepele roodleeren bandjes waarin tegenwoordig de werken van den grooten Entomoloog Fabre worden uitgegeven voor 6 Fr. het stuk (Paris: Delagrave) is ook verschenen een schitterend doorgestudeerde en mooi geschreven biographie van dezen geleerde van de hand van Dr. Legros (La vie de J. H. Fabre, naturaliste, par un disciple, avec préface de J. H. Fabre; met portret). Ik lees het boek met stijgende voldoening, en vind zoo'n werk

¹⁾ Ten overvloedige maak ik er nog eens op attent dat ik deze anti-uitspraken absoluut niet citeer om strijd uit te lokken, maar alléén om het evenwicht te herstellen door het verheerlijken van het ringen door de overige Nederlandsche belangstellenden. Niet ten onrechte heeft Nederland op vogelbeschermingsgebied in het buitenland nog absoluut geen goeden naam. Zoo schrijft de bekende Fritz Braun ook weer in Gefiederte Welt van 6 Nov. 11.: »zeer zeker kunnen wij der Regeering slechts dank verschuldigd zijn, dat het vogelvangen in massa's, zooals het in Holland uitgeoefend wordt, op Duitschen grond niet toegestaan wordt. En die Nederlandsche aard uit zich óók in de ring-questie, een zaak die overigens ook een zeer interessante studiezijde heeft, maar... de natuur gaat boven de studie

heel wat verheffender dan het kostbaarste standbeeld, en heel wat nuttiger en zegen aanbrengender tevens.

Prof. Francè geeft in zijn *reeds geheel voltooid werk over „Die Alpen“* dat ik vroeger reeds aankondigde, een interessante opmerking over de *allermerkwaardigste winterslaap* die er bij dieren bestaat. n.l. over die van de *marmot* die met *leege maag* gaat slapen en in die 6 wintermaanden slechts 71000 maal adembalt in 't geheel, terwijl in den zomer in 2 dagen al 72000 ademhalingen plaats vinden zijn interessante passage over de *Alpine Entomologische studie* op pag. 766 van zijn werk moet ik helaas voor de volgende keer bewaren wegens plaatsgebrek. Met groote verwachting heb ik *Wilhelm Bölsche's* nieuwste bundel: *Stirb und Werde* gekocht; er zal ook wel wat in zijn voor *deze* rubriek; b.v. zijn hoofdstuk: »Wie und warum soll man Naturwissenschaft ins Volk tragen» zal wel eens aanleiding tot citeeren geven voor mij, wanneer ik het doorgenomen heb. Wat ook de tegenstanders van hem zeggen mogen, Bölsche blijft een *genie*, die veel bijdraagt tot de *verdieping* van de natuurstudie, die soms zoo wanhopig oppervlakkig wordt opgevat. En bovendien, ... het is zoo gehéél waar, wat *Balthasar Gracian* zegt: »Es soll uns bedenklich machen, wenn unsere Sachen *allen* gefallen. Es ist ein Zeichen, dass sie nichts taugen: alles Vortreffliche ist nur für wenige.«

Dordrecht.

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

Dierenmarteling. — Verscheidene couranten en personen hebben zich beijverd, mijn vraag omtrent de bewuste dierenmarteling te verspreiden en te beantwoorden. Dit is een verblijvend verschijnsel en bewijst, dat vele menschen tegenwoordig belangstelling voor onze vroolijke duinkonijntjes koesteren en het gruwelijk zouden vinden, als deze dieren op de geschetste ergerlijke wijze behandeld zouden worden. De vraag is nu. »Wat is er uit het onderzoek gebleken?» Laat mij even uiteenzetten, wat mij ter oore is gekomen:

Onze correspondent te Alkmaar stak zijn licht op bij twee bekende jagers, die de duinstreek sedert jaren bejagen. De een noemde het gisteren door ons aan »De Levende Natuur« ontleende verhaal een legende en de ander verwees het naar het rijk der fabelen.

Handelsblad.

Men schrijft ons uit Limburg:

Het bericht uit »De Levende Natuur« over het martelen van jonge konijnen, deed mij op onderzoek uitgaan bij een paar »goed geschoolde« stroopers. Ze hebben me lachend aangehoord, toen ik de vraag stelde, of den jongen dieren in het nest de pootjes wel werden gebroken, om ze later te gemakkelijker te kunnen bemachtigen. Ze geloofden er niets van en hadden er ook nooit van gehoord. Het leek hun onmogelijk. In de eerste plaats, omdat konijnen weinig kunnen lijden aan de voorpooten. Worden die boven de knie gebroken, dan heeft dit bijna zeker den dood ten gevolge van de jonge dieren. Het hart wordt te spoedig aangetast. Geschiedt dit onder de knie, of alleen aan de achterpooten, dan zouden ze meer kans hebben te blijven leven. Maar in dat geval — en dit is een tweede reden tot twijfel aan de waarheid van het verhaal — zal het zelfs geen strooper gelukken de dieren »gemakkelijk« te vangen, daar ze zich dan even vlug weten te redden als hun gezonde makkers.

Handelsblad.

De heer C. M. Viruly, voorzitter der afdeling Noord-Holland van de Nederlandsche Jagersvereniging, schrijft ons naar aanleiding van het uit *Het Volk* overgenomen schrijven betreffende »Een wreede gewoonte», het volgende:

„Het zal den meesten wel bekend zijn, dat het wilde konijn bijna zonder uitzondering zijn jongen werpt in een nest, dat zich bevindt aan het eind van een gegraven hol, gang of pijp, die meestal ca. twee meter diep is. De jonge konijnen zijn dus alleen door uitgraving te bereiken en daar in Gelderland de konijnen bijna uitsluitend voorkomen in de boschstreken, is het uitgraven of delven onder boomstronken en tusschen wortels een onbegonnen werk.

„Dat de strooper met zijn wreede opzet zijn doel zou bereiken, is daarenboven ten eenenmale uitgesloten:

- 1°. omdat de verminging in de meeste gevallen den dood ten gevolge zal hebben;
- 2°. wijl het moeder-konijn zijn jongen dooft of verlaat, zoodra ze door menschenhanden zijn aangeraakt;
- 3°. omdat het nest door uitgraving voor het konijn onbewoonbaar geworden is;
- 4°. daar, aangenomen nog, dat de verminkte konijntjes niet onmiddellijk sterven en nog door de moeder verzorgd konden of zouden worden, deze zich nooit zoo goed ontwikkelen als gezonde exemplaren. Een duidelijk bewijs daarvan leveren enkele jonge hazen, die de verwonding hun door zeis of maaimachine toegebracht overlevende, steeds mager en slecht ontwikkeld hlijven. Het ligt trouwens in de rede, dat een verwond exemplaar, wat het ook zij, achterblijven moet bij het gezonde;